Nationella minoriteters rättigheter

Region Stockholm

Sveriges nationella minoriteter

- Judar
- Romer
- Samer (urfolk)
- Sverigefinnar
- Tornedalingar

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk

- Allmänna bestämmelser som gäller i hela landet för samtliga fem nationella minoriteter och minoritetsspråk

Rätt till information

Rätt till språk och kultur

Rätt till inflytande och delaktighet

- Förstärkt skydd för samiska, finska och meänkieli inom förvaltningsområden

Förstärkt skydd inom förvaltningsområden

Finska, meänkieli och samiska

- Den enskildes rätt att använda språken vid muntliga och skriftliga kontakter med myndigheter i enskilt ärende där myndigheten är beslutsfattare
- Sträva efter att i övrigt bemöta den enskilde på minoritetsspråken
- Information och service på språken
- Tillgång till personal med kunskaper i språken

På gång nationellt

- Lag (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket
- Uppdrag till Socialstyrelsen att ta fram och sprida kunskapsstöd och genomföra kompetenshöjande insatser om de nationella minoriteternas rättigheter och de nationella minoritetsspråken
- Uppdrag till Lunds universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet, och Södertörns högskola att under 2022–2024 stärka och utveckla arbetet med revitalisering och bevarandet av minoritetsspråken
- Uppdrag till Statens kulturråd att arbeta med litteratur- och läsfrämjande åtgärder för de nationella minoritetsspråken
- Uppdrag till Sametinget avseende jämställdhet samt mäns våld mot samiska kvinnor och flickor (2021-2024)
- Uppdrag till Isof i uppdrag att inrätta språkcentrum för finska, jiddisch, meänkieli och romska.

Region Stockholms arbete

- Mål och riktlinjer ett lagkrav

- Styrdokument Region Stockholm
  - Åtgärdsplan avseende nationella minoriteter och rätten att använda minoritetsspråk
  - Hållbarhetspolicy, Hållbarhetsstrategi och *Riktlinjer hållbarhet*

- Samråd
  - Behov av formell struktur
  - Prioritering i Hållbarhetsstrategin
  - Behovsinventering genomförd tillsammans med Hälso-och sjukvårdsförvaltningen

Region Stockholms arbete

- Övergripande kunskapshöjande och främjande insatser
  - Vägledning Nationella minoriteter och minoritetsspråk
  - E-utbildning medarbetare
  - Nätverk social hållbarhet och folkhälsa
  - Regionalt nätverk Nationella minoriteter
  - Utbildningsmaterial nationella minoriteter och samisk kultur
  - Utveckling av information på webben
  - National- och bemärkelsedagar

Region Stockholms arbete

- Kunskapshöjande och främjande insatser inom förvaltningar och bolag

  - Studie- Att vara same i storstad
  - Webbutbildning vårdpersonal

  - BVC- barnböcker, språkpaket, informationsmaterial
  - Regionbiblioteket-språkråget
  - Verksamhets- och projektstöd

  - National- och bemärkelsedagar
  - Informationsmaterial- Covid, Finska BUP etc
  - Årliga språkkartläggningar inom SLSO

Stödmaterial för genomförande av konsekvensanalys

Arbetet med social hållbarhet och folkhälsa knyts samman

- Det finns goda argument för att knyta ihop arbetet för folkhälsa med arbetet för hållbar utveckling
- De nationella folkhälsomålens åtta målområden överlappar till stora delar med Agenda 2030
- Enligt Region Stockholms Folkhälsopolicy (RS 2020-0535) och Hållbarhetsstrategi (RS 2020-0779) ska nämnder och bolag genomföra konsekvensanalyser i tidigt skede av beredningss- och beslutsprocesser.
- Region Stockholm har olika styrande dokument inom folkhälsa och hållbarhet, medan implementeringsstöd, rapportering och uppföljning hålls ihop i en samlad helhet

En god och jämlik hälsa – åtta målområden

Utgångspunkter för konsekvensanalyser avseende folkhälsa och social hållbarhet

Folkhälsopolicy (RS 2020–0535)
Hållbarhetsstrategi (RS 2020–0779)

Arbetet med konsekvensanalyser ska bland annat bidra till:

- Uppnå ambitionerna i folkhälsopolicyn och hållbarhetsstrategin
- Produkter, tjänster och miljöer planeras utifrån människors olika behov och förutsättningar
  - Hälsoklyftor minskar
  - Människors grundläggande behov och rättigheter tillgodoses
- Stärkande faktorer för befolkningens hälsa främjas och riskfaktorer för ohälsa undanröjs

Stödmaterial för konsekvensanalyser, Region Stockholm 2022

Konsekvensanalyser som metod

- Integrera arbetet för hälsa, minskade hälsoskillnader och mänskliga rättigheter i ordinarie arbetsprocesser
- Arbeta fram väl avvägda underlag där hänsyn tagits till sociala faktorer och folkhälsa
- Tydliggöra eventuella målkonflikter, konsekvenser för olika grupper i befolkningen, samt möjliga kompensatoriska åtgärder
- Möjliggöra medvetna beslut

När ska konsekvensanalyser göras?

- Relevant vid alla förändringar som påverkar befolkningen direkt eller indirekt
- Beslut i verksamhetsplan inför året
- Löpande, vid nya ärenden

Exempel

- Utredningar
- Planer och strategier
- Avtal/upphandlingar
- Åtgärdsval inför investeringsbeslut
- Förändringar i samband med verksamhetsutveckling
- Mm.

Hur ska konsekvensanalyser göras?

- Stödmaterialet är avsett att börja användas tidigt i processen
- Stödmaterialet kan användas i sin helhet eller som komplement till lokala rutiner

- Barnkonsekvensanalys ska genomföras när barn och unga direkt eller indirekt berörs

Vad ingår/ingår inte i stödmaterialet?

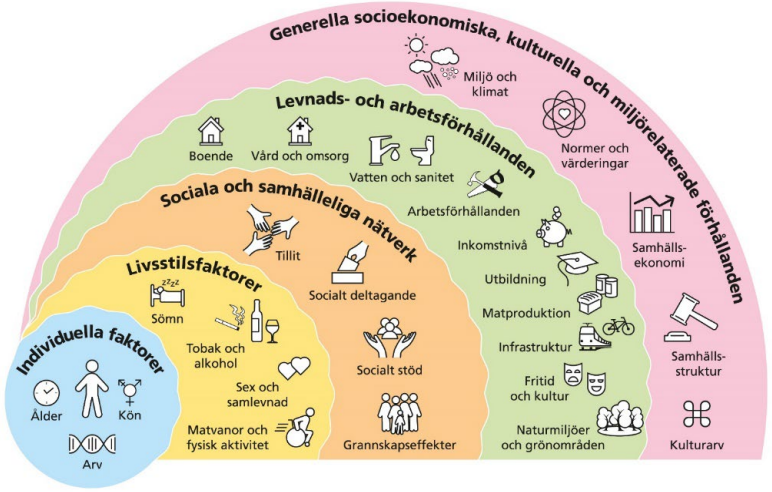
- Stödmaterialet omfattar folkhälsa och social hållbarhet ur ett befolkningsperspektiv
- Medarbetarperspektiv och arbetsmiljö i den egna organisationen omfattas inte. Dock omfattas sociala aspekter i leveranskedjor
- Miljömässiga och ekonomiska aspekter av hållbarhet omfattas i dagsläget inte

På sikt kan fler aspekter komma att ingå

Stödmaterial för konsekvensanalyser, Region Stockholm 2022

Konsekvensanalys steg för steg

Översikt av genomförande

Steg 1: Tänk brett kring befolkningens behov

A. Beskriv ärendet

B. Beskriv hur ärendet berör befolkningens hälsa

C. Bedöm om det finns grupper vars behov särskilt behöver beaktas i ärendet

D. Finns det kombinationer av grupptillhörigheter vars behov behöver beaktas särskilt i ärendet?

E. Vad visar tidigare erfarenheter inom det sakområde som ärendet berör, avseende folkhälsa och social hållbarhet?

Steg 2: Beskriv hur ärendet behöver utformas för att folkhälsa och social hållbarhet ska främjas

A. Beskriv hur ärendet kan utformas så att:

- A1. Hälsa främjas
- A2: Riskfaktorer förebyggs
- A3: Jämlik hälsa främjas
- A4: Diskriminering förebyggs
- A5: Förstärkta rättigheter tillgodoses
- A6. Berördas synpunkter tas tillvara och återkopplas

B. Beskriv om/hur principen om universell utformning kan tillämpas

C. Beskriv om/hur sociala aspekter i leveranskedjan ska beaktas

D. Beskriv eventuella intressekonflikter

E. Bedöm om det är möjligt att utforma ärendet i enlighet med Steg 2 A-C

F. Om det inte är möjligt:

- F1. Beskriv orsaken/orsakerna till att det inte är möjligt
- F2. Beskriv konsekvenserna för folkhälsa och social hållbarhet
- F3. Föreslå eventuella kompensatoriska åtgärder

G. Sammanfatta förslag på utformning

Exempel på konsekvensanalyser i verksamhetsplaner 2022

Nämnd	Ärende
Klimat- och hållbarhetsnämnden	Ny vägledning för patientmåltider
Hälso- och sjukvårdsnämnden	Utredning av vuxenpsykiatrins vårdstruktur
Vårdens kunskapsstyrnings-nämnd	Uppdatering av läkemedelsstrategin

Verksamhetsplaner 2022 för KHN, HSN resp. VKN

Uppföljning

Mål	Region Stockholm är tillgänglig för alla och bemötandet likvärdigt
Indikator	Andelen genomförda konsekvensanalyser inom social hållbarhet och/eller folkhälsa
Anvisning	Respektive nämnd och bolag ansvarar för att, i samband med årlig verksamhetsplanering, besluta om i vilka ärenden/projekt/utredningar/upphandlingar och motsvarande som konsekvensanalyser ska genomföras under året. Därutöver kan verksamheter löpande bedöma om konsekvensanalyser behöver genomföras vid nya ärenden som tillkommer under året. Andelen konsekvensanalyser inom social hållbarhet och/eller folkhälsa som genomförts i de beslutsunderlag där respektive nämnd/bolag har beslutat att konsekvensanalyser ska genomföras. Konsekvensanalyser som har genomförts utöver de som beslutades i verksamhetsplanen räknas inte in i indikatorn men beskrivs i löptext/analystext. Alla konsekvensanalyser som inkluderar folkhälsa och social hållbarhet räknas in i indikatorn, så även barnkonsekvensanalyser.

Uppföljning och utveckling

- Budgetindikator *Genomförda konsekvensanalyser inom social hållbarhet och/eller folkhälsa*
- Dialogbaserad uppföljning utifrån resultat i årsbokslut samt inför planering för kommande år
- Erfarenhetsdelning via nätverket Social hållbarhet och folkhälsa
- Pilottesta, utvärdera och utveckla

Implementering av stödmaterialet

- Information till chefer
  - Informera chefer om syfte, metod och uppföljning
- Tillgängliggöra stödmaterialet via intranät
- Nätverk för social hållbarhet och folkhälsa
- Tematräffar stöd och erfarenhetsutbyte för tjänstepersoner som ska göra konsekvensanalyser.
- Stöd inför planering och genomförande - Erbjuda specifikt stöd till dem där det finns beslut i VP 2022.
- Utvärdera i slutet på året/början på 2023.

Framåt

- Informera förtroendevalda och nämndkanslier om syfte och metod
- In i ordinarie processer, inte bara beslut i VP